

Utfordringsbilde 2025-2028

Sammen om bærekraftige tjenester

8. mai 2024

SKAUN
KOMMUNE

Innholdsfortegnelse

1 Innledning – bærekraftig kommune	4
2 Økonomisk bærekraft – handlingsrom 2024-2028.....	7
2.1 Driftsbudsjett 2024 – økonomiplan 2025-2028	8
2.2 Sykefravær	13
2.3 Investeringsbudsjett 2024-2028	14
2.4 Betalingsregulativ og justering av satser.....	16
2.5 Utvalgt statistikk.....	18
3 Bærekraftige tjenester med endrede økonomiske og demografiske rammer. 21	
3.1 Sosial bærekraft	21
3.2 Sosial bærekraft i tjenesteområdet Oppvekst	23
3.3 Sosial bærekraft i tjenesteområdet Helse og mestring	27
3.4 Miljømessig bærekraft	33
3.5 Miljømessig bærekraft i tjenesteområdet Samfunn og kultur	34
4 Videre retningsvalg	37
4.1 Spørsmål til strategikonferansen 14. mai 2024	38

1

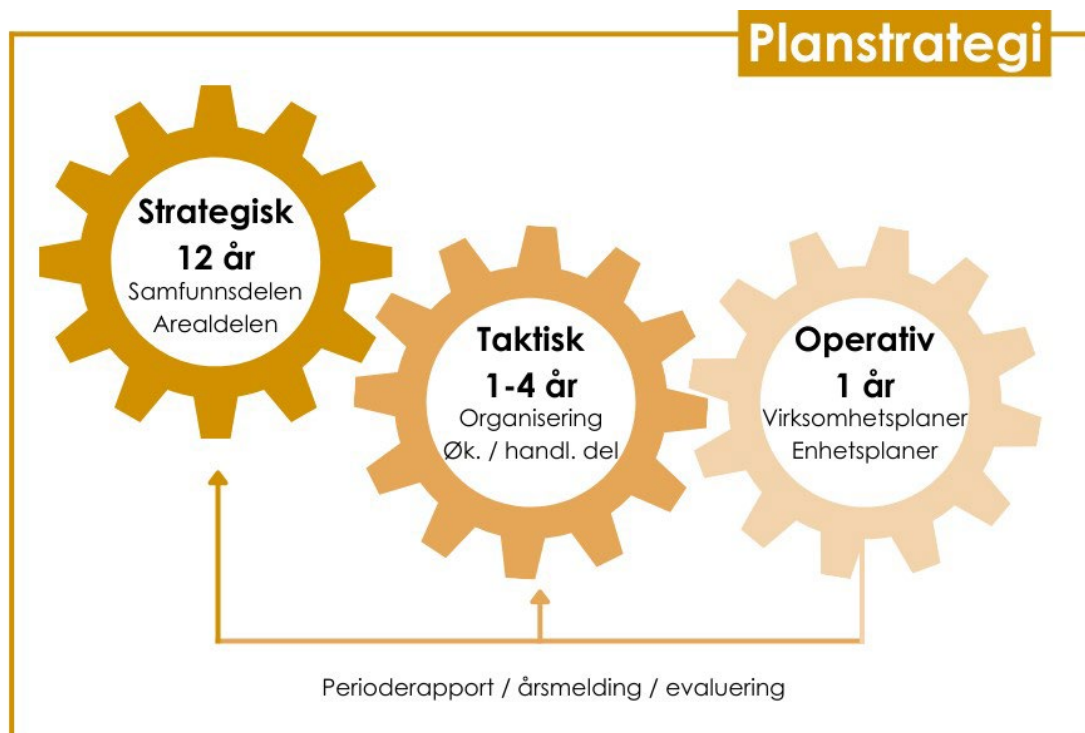
Innledning – bærekraftig kommune

Skaun kommune legger hvert år fram et utfordringsbilde med de viktigste utviklingstrekkene og utfordringene for kommunen på kort-, mellomlang- og lengre sikt.

Dokumentet oppdateres i forkant av budsjettprosessen, og vil også peke på mulighetsrommet. I budsjettarbeidet vil utfordringene og mulighetene som beskrives følges opp med konkrete tiltak innenfor en økonomisk ramme.

Utfordringsbildet skal benyttes som et strategisk kunnskapsgrunnlag, og er det første steget i behandlingen av økonomiplanen med budsjett. Dokumentet skal videre benyttes som et grunnlag for prioriteringer og vedtak i perioden 2025-2028.

Formålet med dokumentet er å få en felles forståelse av det totale utfordringsbildet på tvers av fagområder og tjenester, men også på tvers av politikk og administrasjon.

Kilde: Roar Amdam, Høgskulen i Volda

Årets utfordringsnotat er spisset mot økonomisk bærekraft. En tradisjonell definisjon på økonomisk bærekraft er evnen til å opprettholde tjenestetilbudet over tid. Det kreves imidlertid et helhetlig syn på økonomisk bærekraft for at vi skal oppnå det, som betyr at vi må inkludere både økonomiske, sosiale og miljømessige forhold.

I mars 2023 vedtok kommunestyret Kommuneplanens samfunnsdel 2023-2035, etter en bred medvirkningsprosess fra både lokalsamfunn og kommunen som organisasjon.

Basert på innspillene vi fikk i løpet av medvirkningsprosessen, var det tre satsingsområder som pekte seg ut: *livskvalitet, bolyst, og klima, miljø og beredskap*.

Vi er opptatt av at FNs bærekraftperspektiv følges opp i samfunnsutviklingen.

Kommuneplanen har til formål å utforme langsiktige satsinger og prioriteringer som skal ivareta både sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft:

- * **Miljømessig bærekraft** handler om planetens tåleevne. Vi må utvikle lokalsamfunnet i en bærekraftig retning, og ta bevisste og smarte valg når det gjelder bruk av de begrensede ressursene våre.
- * **Økonomisk bærekraft** handler om at vi må sikre økonomisk trygghet for mennesker og samfunn.
- * **Sosial bærekraft** handler om å sikre god livskvalitet ved å styrke samholdet og opprettholde gode velferdstjenester.

For å oppnå økonomisk bærekraft over tid må vi strekke oss mot kommunens visjon, *Aktiv og attraktiv – sammen*. Med «sammen» menes gjensidig samhandling og samarbeid i stort mellom politikk og administrasjon, kommunen som organisasjon og skaunsamfunnet (innbyggerne og frivilligheten), vi må samarbeide tverrfaglig mellom tjenesteområdene, og ha partssamarbeid med de tillitsvalgte.

Vi vet at levealderen er høyere nå enn før, samtidig som det relativt sett blir færre i arbeidsdyktig alder for å yte tilstrekkelige tjenester og god omsorg. Denne utfordringen krever at vi får alle med på laget, slik at vi har mulighet til å mestre hverdagen og hjelpe andre.

Klimaendringer er den største trusselen vi står overfor i framtida. Sammen må vi tenke nytt på en rekke områder, for å bidra i dugnaden med å redusere klimagassutslippet, og samtidig bevare naturmangfoldet. En bærekraftig ressursforvaltning er en viktig forutsetning for å kunne tilby tjenester og offentlig tilbud til befolkningen nå og i framtida. Dette krever en stødig styring og kontroll på økonomien.

Basert på dagens økonomiske situasjon kan vi konkludere med at Skaun kommunes økonomi ikke er bærekraftig slik den har vært og er i dag, ref. kapittel 2.

2

Økonomisk bærekraft – handlingsrom

2024-2028

2023 var generelt et utfordrende år for økonomien til norske kommuner, og Skaun kommune leverte det dårligste resultatet siden 2007. Nettodriftsresultatet ble på minus 24,2 millioner kroner. Det betyr at den ordinære drifta vår kostet mer enn det vi fikk inn i inntekter. Dette førte til at vi måtte bruke av sparepengene våre for å unngå et underskudd i driftsregnskapet. Med sparepenger menes kommunens driftsfond.

Kommunens økonomi kan på mange måter sammenlignes med økonomien til en vanlig husholdning. Heller ikke en kommune kan over tid bruke mer penger på tjenesteproduksjon enn det vi har inntektsgrunnlag til. Årsaken til det dårlige resultatet er sammensatt, men enkelt forklart omfatter den blant annet:

- * Inntektene øker mindre enn utgiftene
- * Lavere skatteinngang i 2023 sammenlignet med 2022
- * Dyrtid, høy inflasjon på tjenester og varer (eksempelvis strøm)
- * Høy rente kombinert med høy lånegjeld
- * Ledig kapasitet i barnehager og skoler som følge av store investeringer (lånegjeld) og lavere befolkningsvekst enn antatt
- * Høyt lønnsoppgjør og dermed høyere pensjonskostnader
- * Endring i befolkningen har medført endra etterspørsel etter tjenester
- * For høyt driftsnivå over flere år (som stort sett har blitt berget av god skatteinngang på slutten av året)

2.1 Driftsbudsjett 2024 – økonomiplan 2025-2028

	R2023	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
Rammetilskudd	-341 331	-345 316	-353 929	-353 929	-353 938	-353 938
Inntekts- og formuesskatt	-239 700	-260 890	-254 956	-254 956	-254 956	-254 956
Ny prognose skatt og rammetilskudd 24		3 400				
Eiendomsskatt	-22 442	-22 550	-22 550	-22 550	-22 550	-22 550
Andre generelle driftsinntekter	-19 798	-16 756	-16 756	-16 756	-16 756	-16 756
Sum generelle driftsinntekter	-623 271	-642 112	-648 191	-648 191	-648 200	-648 200
Konsekvensjustert budsjett drift, netto	590 698	608 718	607 337	604 468	605 566	605 566
Innsparingskrav økonomiplan		-28 080	-26 982	-31 382	-31 071	-31 071
Sum bevilgninger drift netto	590 698	580 638	580 355	573 086	574 495	574 495
Økt driftsnivå						
Individuelt tilrettelagt skoleskyss		3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Økt tiltak barnevern		3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Økt nivå økonomisk sosialhjelp		3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Manglende innsparingstiltak 2024		10 760	5 900	9 200		
Lønnsoppgjør – økte lønnskostnader		6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Økte pensjonskostnader		4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Forslag til nye tiltak ØR1-2024						
Skaun motorsenter – tilskudd		496				
Ramsjøen arena – tilskudd		984				
Komp. gratis kjernetid SFO		1 746	1 746	1 746	1 746	1 746
Driftskonsekvenser nye investeringer						
Venn oppvekstsenter					3 400	3 400
Nytt helsehus Børse					4 100	4 100
Ølsholmskjæret			350	350	350	350
Avskrivninger	48 084	48 000	50 000	52 000	54 000	56 000
Sum netto driftsutgifter	638 782	661 624	657 351	655 382	657 091	659 091
Brutto driftsresultat	15 511	19 512	9 160	7 191	8 891	10 891
Renteinntekter	-19 527	-17 760	-17 760	-17 760	-17 760	-17 760

	R2023	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
Utbytter	-5 147	-3 575	-3 575	-3 575	-3 575	-3 575
Gevinster/tap finansplasseringer	-3 532	-1 300	0	0	0	0
Renteutgifter eksisterende lån	48 064	59 320	55 694	50 237	46 057	43 148
Avdrag på eksisterende lån	36 945	41 412	41 412	41 412	41 412	41 412
Kapitalkostnader nye investeringer						
Venn oppvekstsenter					14 000	14 000
Nytt helsehus Børse					6 000	6 000
Ølsholmskjæret			500	500	500	500
Utvidelse Buvik kirkegård			1 000	1 000	1 000	1 000
Netto finansutgifter	56 803	78 097	77 271	71 814	87 634	84 725
Motpost avskrivninger	-48 084	-48 000	-50 000	-52 000	-54 000	-56 000
Netto driftsresultat	24 230	49 609	36 431	27 005	42 525	39 616
Dekking av netto driftsresultat						
Overføring til investering	0	1 500	61 500	1 500	1 500	1 500
Avsetninger til bundne driftsfond	4 089	286				
Bruk av bundne driftsfond	-3 174	-6 865				
Avsetninger til disposisjonsfond	0	1 300				
Bruk av disposisjonsfond	-25 145	-8 524	-66 392	-3 721	-3 721	-3 721
Bruk av disposisjonsfond – endringer						
Mellomfinansiering tiltak 2024		-10 760				
Skaun motorsenter – tilskudd		-496				
Ramsjøen arena – tilskudd		-984				
Dekning av tidl. års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum dekning av netto driftsresultat	-24 230	-24 543	-4 892	-2 221	-2 221	-2 221
Fremført til inndecking senere år	0	25 066	31 539	24 784	40 304	37 395
Ytterligere innsparing for å nå målet i handlingsregel 1 Netto driftsresultat		14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
Forventet utvikling i demografikostnader			-1 105	2 054	1 691	1 442

Tabellen over viser at vi står over en enorm økonomisk utfordring i tida framover. I opprinnelig vedtatt budsjett for 2024 var det lagt inn et innsparingskrav på 28,1 millioner kroner for å komme i balanse i år. Siste prognose (per mai 2024) viser at det er behov for ytterligere kutt i driftsbudsjettet på 25,1 millioner kroner. Hovedårsaken til dette er at vi drar med oss et økt nivå på enkelte områder fra regnskapet 2023 (individuell tilpasset skoleskyss, barnevern og økonomisk sosialhjelp). Videre vil effekten av lønnsoppgjøret bli langt høyere enn forutsatt i budsjettet. Hvis vi i tillegg skal oppfylle den vedtatte handlingsregelen om at netto driftsresultat skal være på minimum 1,75 prosent av totale driftsinntekter, må driftsbudsjettet reduseres med ytterligere 14 millioner kroner. Fra 2027 vil budsjettbalansen bli forverret, da drifts- og kapitalkostnadene vil øke som en følge av vedtatte investeringer.

Sannsynligheten for at innsparingsbehovet er større enn det som kommer fram i tabellen er stor. I tabellen er det blant annet forutsatt at:

- * Vedtatte innsparingstiltak i 2024 får full effekt
- * Alle enheter holder sine budsjetttrammer
- * Behov knyttet til nye brukere dekkes innenfor egne rammer
- * Ingen større økonomiske overraskelser resten av året

Kommunedirektøren la fram sitt forslag til innsparinger i 2024 i egen sak til kommunestyret 6. februar 2024. Her ble det fremmet en rekke innsparingstiltak til en verdi av i overkant av 30 millioner kroner, med fokus på reduksjon av driftsbudsjettet fordelt på enheter og tjenesteområder (delvis ostehøvelprinsippet), og strukturtiltak (spesielt innen skole og barnehage). Kommunestyret vedtok å ikke gå videre med de foreslåtte strukturtiltakene. Samlet verdi av tiltakene som ble vedtatt av kommunestyret var rundt 17 millioner kroner. Resten av innsparingskravet for 2024 ble vedtatt å midlertidig finansiere ved bruk av disposisjonsfondet.

Etter kommunedirektørens vurdering må nye kutt i driftsbudsjettet komme i form av en reduksjon i antall årsverk. For 2024 betyr dette en reduksjon i antall årsverk på minimum 25-30 årsverk. Dette vil øke til totalt rundt 50 årsverk i perioden fram til 2027/2028, noe som utgjør en reduksjon på over 8 prosent av totalt antall årsverk i kommunen. Dette vil få store konsekvenser for både volum og kvalitet på våre tjenester, samt for arbeidsmiljø og sykefravær.

Per i dag har vi en solid buffer i form av et relativt stort driftsfond. Som tabellen under viser, vil dette tømmes i løpet av 2025, eller senest i løpet av 2026.

Saldo driftsfondet per dags dato	105 081 000
Opprinnelig budsjettert bruk av fond 2024	-8 500 000
Mellomfinansiering innsparingstiltak 2024	-10 800 000
Nye tiltak 2024	-1 500 000
Prognose merforbruk 2024	-25 066 000
Bruk av fond økonomiplanen 2025 drift	-6 400 000
Egenkapital Venn oppvekstsenter (forutsatt byggekostnader i 2025)	-60 000 000
Saldo driftsfondet ved utgangen av 2025	-7 185 000

Tallene forutsetter at merforbruket i 2024 ikke blir større enn den siste prognosen, samt at driftsregnskapet i 2025 gjøres opp i balanse. Det er stor sannsynlighet at en større del av fondet går med til å dekke opp merforbruk i driftsregnskapet både i 2024 og 2025. Dette kan få den konsekvens at det ikke er midler nok til egenkapital ved bygging av Venn oppvekstsenter. En større andel av investeringen må da finansieres ved lån.

Konsekvensene av et tomt driftsfond vil være store. Kommunestyrets handlingsrom vil bli kraftig redusert i form av at alle nye tiltak og enkeltsatsinger må finansieres ved ytterligere kutt i driftsbudsjettene. Alle framtidige investeringer må enten stilles i bero eller finansieres ved lån, noe som vil forverre situasjonen ytterligere. Likviditeten vil bli kraftig svekket, noe som igjen gir utslag i reduserte renteinntekter. Risikoen for å gå med underskudd i regnskapet, som ikke kan dekkes opp, vil være svært stor. Dette vil igjen bety at det økonomiske handlingsrommet reduseres enda sterkere.

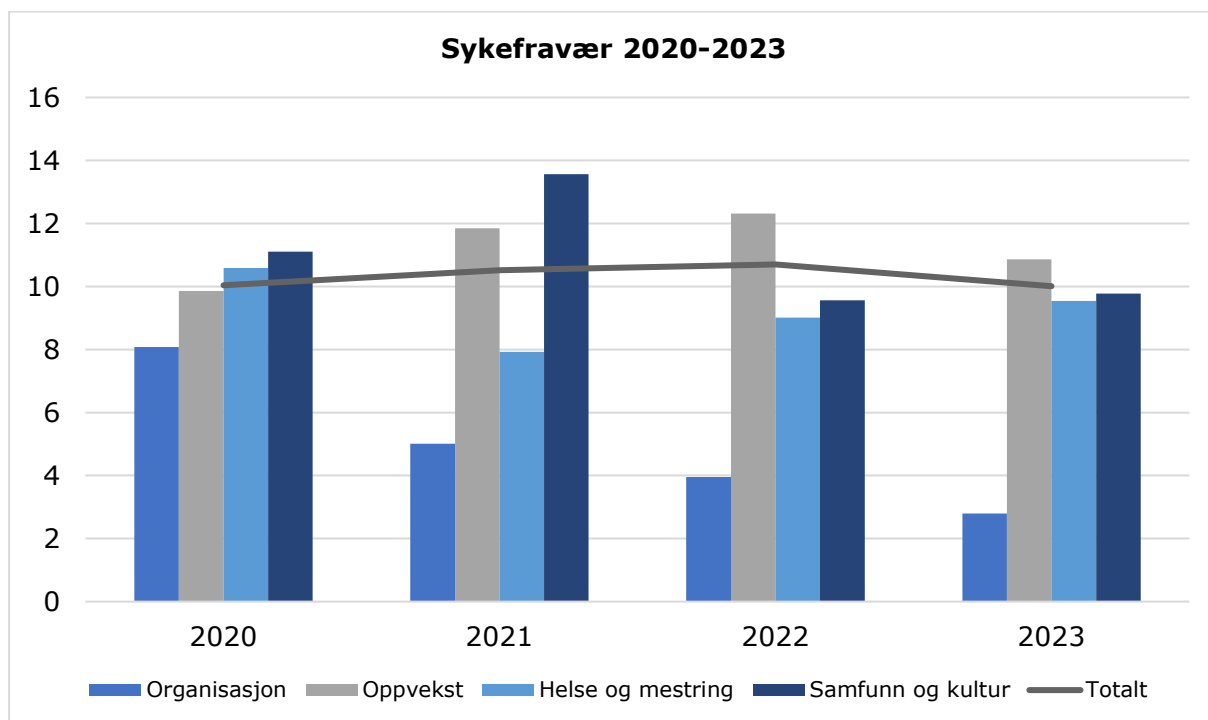
Regjeringen vil 14. mai 2024 legge fram revidert nasjonalbudsjett for 2024, og kommuneproposisjonen for 2025. Dette er viktige dokumenter, som gir viktige styringssignaler framover, blant annet om framtidig vekst i kommunesektorens inntekter. Samtidig vil regjeringen legge fram et forslag til revidert inntektssystem for kommunene. Tall og signaler herfra er ikke hensyntatt i utfordringsnotatet.

KS har laget en modell som beregner endret behov for ressurser innenfor enkelte sentrale tjenester. Modellen tar utgangspunkt den siste befolkningsframskrivingen som Statistisk sentralbyrå har publisert. Forutsetningene i modellen er at framtidig etterspørsel og dekningsgrader innenfor tjenestene er på dagens nivå. Selv om modellen har klare svakheter, gir den et godt bilde på forventet utvikling framover. Utgiftsbehovet øker sterkt innenfor pleie- og omsorgstjenestene. Dette må i stor grad finansieres ved en

reduksjon i utgifter til grunnskole. Netto utgiftsvekst totalt sett i kommende økonomiplanperiode (2025-2028) er relativt beskjeden, men fra 2029 vil den årlige veksten i utgiftsbehov øke kraftig. For hele perioden fram til 2032 er utgiftsveksten beregnet til rundt 29,1 millioner kroner. Denne veksten må finansieres gjennom effektivisering og omstilling, omprioritering mellom tjenester, økt brukerbetaling og en realvekst i de frie inntektene (skatt og rammetilskudd).

Endring i utgiftsbehov per 1.1	Pleie og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommune, helse	Barnevern	Sum Skaun	Sum oppvekst	Sum helse og omsorg
2024	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2025	4 689	-6 712	489	393	443	-407	-1 105	-6 630	5 132
2026	5 727	-2 013	-2 311	468	431	-248	2 054	-4 572	6 158
2027	9 197	-9 900	1 742	551	568	-467	1 691	-8 625	9 765
2028	6 878	-8 222	1 986	789	438	-428	1 442	-6 663	7 316
2029	7 561	-4 698	2 055	453	588	-182	5 777	-2 825	8 149
2030	7 314	-3 356	3 102	485	548	-58	8 035	-312	7 862
2031	8 087	-6 376	2 476	529	514	-317	4 912	-4 217	8 601
2032	6 777	-3 524	2 231	363	548	-143	6 252	-1 436	7 325
Sum 2023-2032	56 229	-44 800	11 769	4 032	4 078	-2 250	29 058	-35 281	60 307
Sum økonomiplan 2025-2028	26 491	-26 847	1 907	2 201	1 880	-1 550	4 082	-26 490	28 371

2.2 Sykefravær

Det totale sykefraværet har i hele perioden vært over 10 prosent. Litt forenklet sagt betyr det at mellom 60 og 70 personer er borte fra arbeid hver dag.

Sykefraværet varierer naturligvis mellom tjenesteområdene. Det største fraværet totalt sett er innenfor oppvekst. Statistikken blir litt misvisende når vi samler sykefraværet per område. Spesielt innen Helse og mestring er det stor variasjon mellom enhetene (og avdelingene). Mens enkelte enheter har et fravær godt under fem prosent, er det andre enheter som har et fravær på over 15 prosent. For små enheter vil også fraværet bli prosentvis større, selv om det er få personer som har hatt fravær.

De siste tolv månedene har den totale sykefraværskostnaden vært 43,7 millioner kroner. Fratrukket sykepengerefusjoner er nettokostnaden 24,3 millioner kroner. Dette er direkte kostnader vi har hatt til lønn til de som har vært syke. Det betyr at vi har betalt ut 24,3 millioner kroner i lønn uten å ha fått tilsvarende tjenesteproduksjon tilbake. I tillegg kommer kostnader til eventuelle vikarer og i noen tilfeller inntektsbortfall. Tallene er heller ikke inkludert kostnader til merarbeid med å skaffe til veie vikarer og opplæring av disse.

2.3 Investeringsbudsjett 2024-2028

Prosjekt	Total- kostnad	Brukt t.o.m. 2023	Budsjett 2024	Revidert budsjett 2024	Budsjett 2025	Økonomiplan		
						2026	2027	2028
IKT investeringer generelt	8 035	-	3 835	3 835	1 400	1 400	1 400	
Flyktningboliger, kjøp	28 000	18 252	0	9 700				
Ny brannstasjon	49 500	47 764	0	1 700				
Ølsholmskjæret friområde	18 000	2 711	15 000	15 300				
Rossvollheimen, kjøle- og fryseanlegg	3 000	112	0	2 900				
Aktivitetspark Buvika	9 100	4 023	5 115	0				
Buvik kirkegård	18 600	1 859	16 741	18 600				
Helseplattformen	24 200	1 436	18 100	22 800				
Utvidelse Venn oppvekstsenter	216 000	15 779	57 880	20 000	90 000	90 000		
Investeringspott driftskontoret	6 000	-	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	
Garasje til nødstrømaggregat	400	5	0	395				
Nytt helsehus Børsga	206 000	340	4 000	3 700	101 000	101 000		
NAV, ombygging av lokaler	6 050	0	0	6 050				
Riving hus Ørabakken	400	0	400	400				
Eiendomsdrift, ny traktor	2 400	0	2 400	2 400				
Plan og miljø, kjøp oppmålingsutstyr	450	0	450	450				
Oppgradering bolig Valsetv. 34 og 32	3 200	0	1 600	1 600		1 600		
Eiendomsdrift, rengjøringsrobot	500	0	500	500				
Rossvollheimen, vaskemaskiner	400	0	400	400				
Asfaltering Finnmyrvegen	1 800	1 019	0	780				
Sum investeringer som belaster driftsbudsjettet	602 035	93 300	127 921	113 010	193 900	195 500	2 900	0

Prosjekt	Total- kostnad	Brukt t.o.m. 2023	Budsjett 2024	Revidert budsjett 2024	Budsjett 2025	Økonomiplan		
						2026	2027	2028
Vannledning Eggkleiva- Børse	93 400	62 654	25 242	30 500				
Viggja høydebasseng	6 000	0	0	0		6 000		
Høydebasseng Vassåsen	20 000	1 973	18 700	18 000				
Renovering vannkummer Finnmyrvegen	7 200	6 180		1 000				
Reservevann	100 000	13 298	80 000	80 000	7 054			
Investeringspott VA	40 000	-	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	
Vannledning Laugen sør	5 000	130	5 000	4 900				
Viggja renseanlegg	37 000	1 800	21 400	21 400	13 800			
Overføringsledning Eggkleiva-Børse	49 800	40 311	2 000	9 500				
Renovering avløpskummer Finnmyrvegen	11 000	7 470	0	3 500				
Ny overvannsledning Trøvegen	4 200	4 060	0	140				
Vann- og avløpsledning Børse-Eliløkken	15 700	4 838	11 800	10 800				
VA-anlegg Børse sentrum	20 500	17 773	3 000	3 000				
Avløpsledning Laugen sør	2 000	0	0	0	2 000			
Utskiftning dårlig ledningsnett	21 500	0	0	0	3 500	18 000		
Skifte felleskummer med VL og AF/SP	6 300	0	0	0	2 500	3 800		
Overvannshåndtering Venn	4 000	0	0	0		4 000		
Brann og redning, 2 nye feierbiler	1 200	0	600	600		600		
Sum VA-prosjekter med selvkost	444 800	160 487	177 742	193 340	38 854	42 400	10 000	0
Sum alle investeringer	1 046 835	253 787	305 663	306 350	232 754	237 900	12 900	0
Startlån	200 000	-	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	
Egenkapitalinskudd KLP	5 800	-	1 300	1 300	1 500	1 500	1 500	
Sum andre investeringsutgifter	205 800	0	51 300	51 300	51 500	51 500	51 500	0

Tabellen foran viser sist vedtatte investeringsbudsjett for 2024 og økonomiplan for 2025-2027. Kolonnen «Revidert budsjett 2024» viser forslag til budsjettendringer som blir lagt fram sammen med ØR1 i kommunestyrets junimøte. Endringer sammenlignet med opprinnelig budsjett for 2024 er i all hovedsak overføring av ubrukke midler fra 2023 hvor prosjektet er forutsatt ferdigstilt i 2024.

Tabellens del 1 viser investeringer hvor driftskonsekvenser og kapitalkostnader (renter og avdrag) må dekkes innenfor kommunens ordinære driftsbudsjett.

Tabellens del 2 viser investeringer innenfor selvkostområdene, hvor driftskonsekvenser og kapitalkostnader dekkes over de kommunale avgiftene (vann-, avløps- og feiegebyrer).

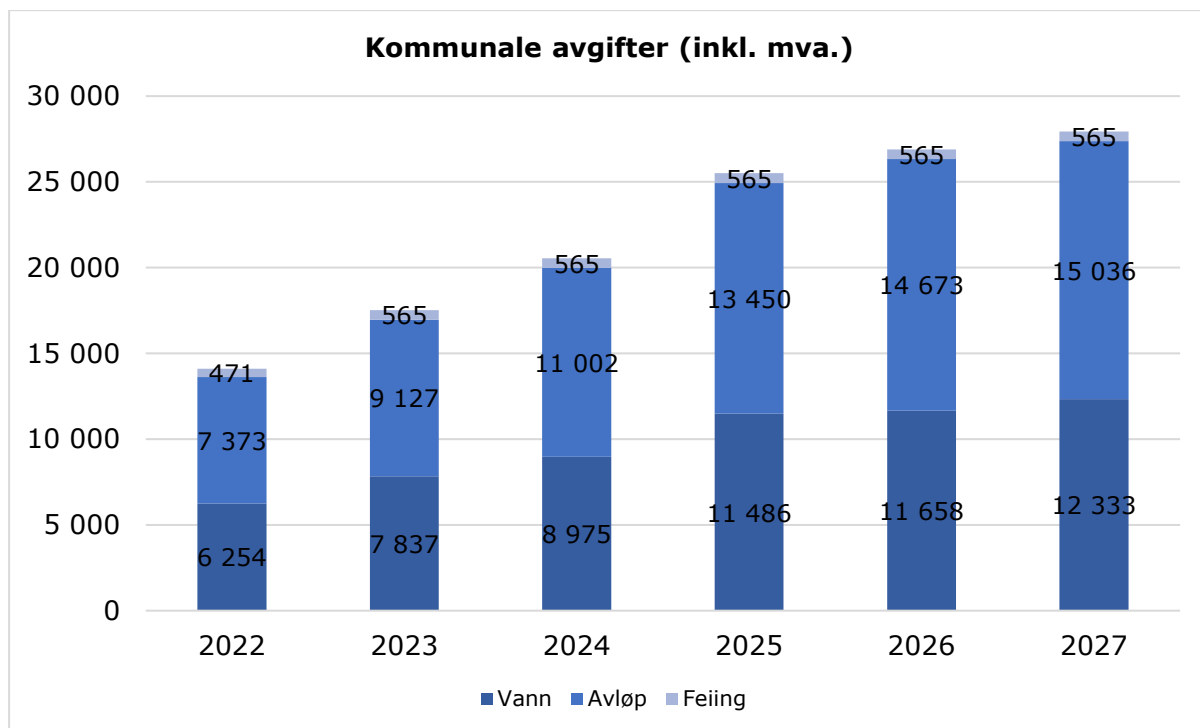
2.4 Betalingsregulativ og justering av satser

De fleste kommunale satser justeres årlig i takt med den kommunale deflatoren, som beregnes i forslaget til statsbudsjett som legges fram i oktober hvert år. Den kommunale deflatoren er kommunesektorens svar på konsumprisindeksen, og er et uttrykk for forventet pris- og lønnsvekst i kommunal sektor.

Unntak fra dette er satser som er bestemt på sentralt hold, som blant annet satsen for hjemmetjenester for de som tjener opptil 2G i året og maksimal foreldrebetaling for opphold i barnehage.

Kommunale avgifter (vann, avløp og feiing) beregnes etter selvkostprinsippet. Vann- og avløpsgebyrene øker kraftig i økonomiplanperioden. Gjennomsnittlig årlig økning i vann- og avløpsgebyrene i perioden 2022-2027 er nesten 15 prosent. Hovedårsaken til dette er de store VA-investeringene som er gjennomført og som planlegges gjennomført i perioden. I tillegg kommer økte rentekostnader.

Figuren og tabellen under viser størrelsen på de kommunale avgiftene (vann, avløp og feiing) og den årlige endringen i prosent.

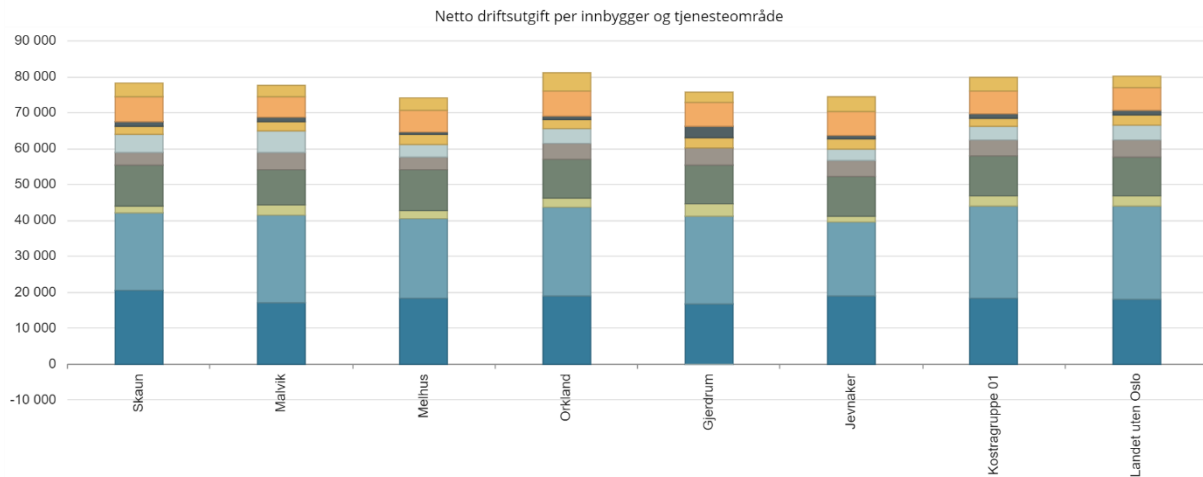

Gebyrendring fra året før	2023	2024	2025	2026	2027
Vann	25 %	15 %	28 %	1 %	6 %
Avløp	24 %	21 %	22 %	9 %	2 %
Feiing	20 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Mens en gjennomsnittlig husstand betalte rundt 14 000 kroner i kommunale avgifter i 2022, vil dette beløpet nesten fordoble seg i løpet av perioden fram til 2027.

2.5 Utvalgt statistikk

Grafen og tabellen viser hvor mye (i kroner) vi bruker per innbygger på ulike tjenester sammenlignet med våre nabokommuner, to relativt like kommuner, kostragruppe 1 og gjennomsnittet for landet. Tallene er korrigert for utgiftsbehov, slik at disse er direkte sammenlignbare.

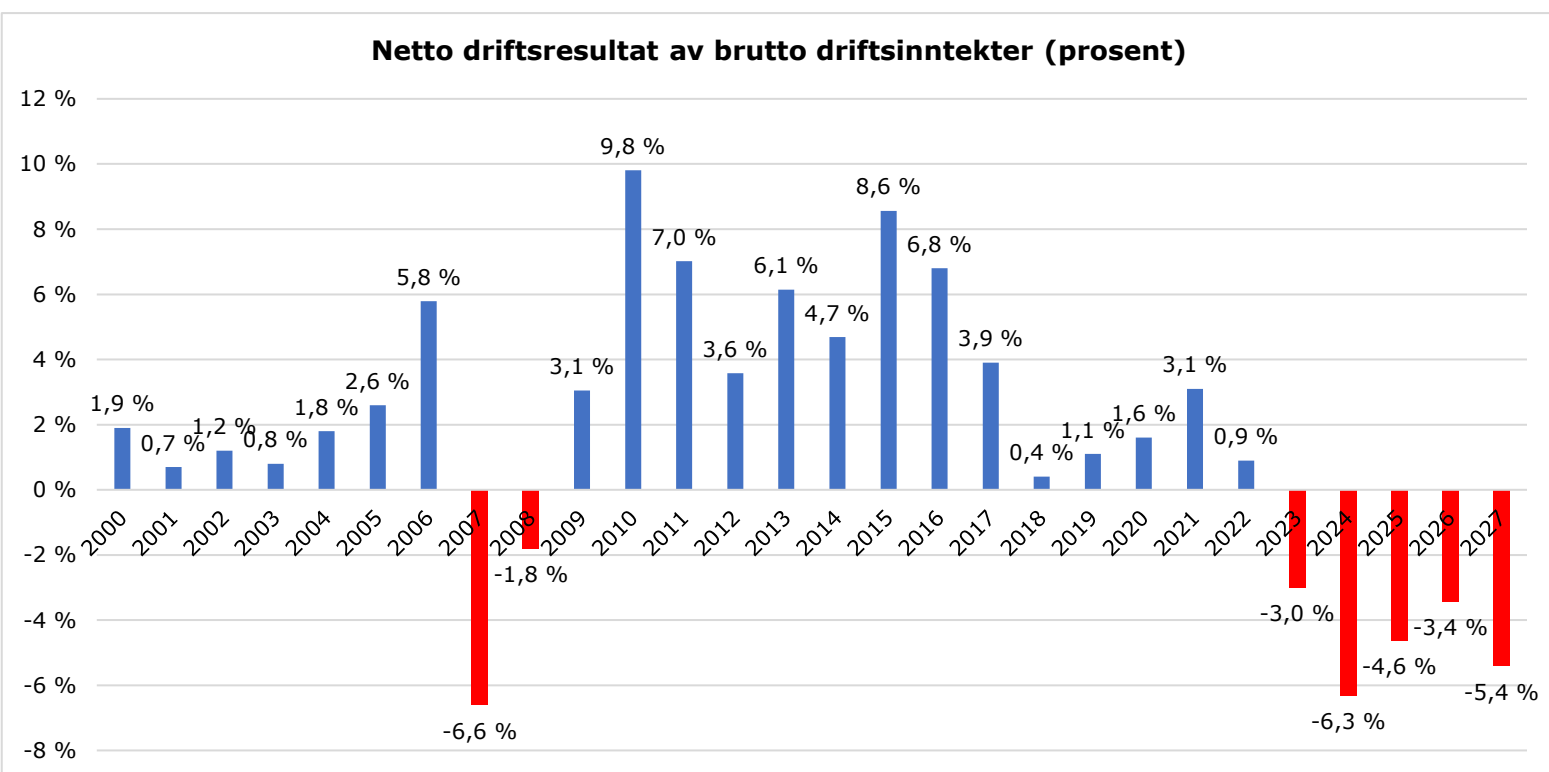

	Skaun	Malvik	Melhus	Orkland	Gjerdrum	Jevnaker	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
■ Grunnskole	20 480	17 052	18 260	18 806	16 851	19 014	18 397	18 001
■ Pleie og omsorg	21 695	24 391	22 165	24 833	24 132	20 635	25 456	25 926
■ Barnevern	1 704	2 924	2 287	2 422	3 623	1 499	3 004	2 786
■ Barnehage	11 495	9 802	11 381	11 073	10 858	11 131	11 115	10 841
■ Kommunehelse	3 421	4 600	3 553	4 356	4 655	4 479	4 377	4 701
■ Sosiale tjenester	5 316	6 199	3 334	4 032	-131	3 055	3 849	4 171
■ Kultur og idrett	2 166	2 445	2 981	2 537	2 864	2 817	2 319	3 109
■ Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	1 255	1 359	596	945	3 141	1 014	1 074	1 212
■ Adm, styring og fellesutgifter	6 895	5 630	6 005	6 999	6 771	6 587	6 481	6 280
■ Andre områder	3 751	3 075	3 634	5 256	2 746	4 180	3 618	3 126
Totalt	78 178	77 478	74 195	81 258	75 510	74 411	79 690	80 154

Grafen og tabellen på neste side viser det teoretiske innsparingspotensialet, hvis Skaun kommune bruker like mye ressurser på de forskjellige tjenestene som sammenligningskommunene. Søyler over nullstreken viser de tjenestene hvor vi driver dyrere enn de andre kommunene. Og motsatt, under streken viser tjenestene hvor vi bruker færre ressurser enn de andre kommunene.

Grafen under viser Skaun kommunes netto driftsresultat i perioden 2000-2027. Blå søyler er positive resultater, mens røde søyler er underskudd. De fire siste årene i grafen er prognosetall hentet fra tabellen i kapittel 2.1.

3 Bærekraftige tjenester med endrede økonomiske og demografiske rammer

3.1 Sosial bærekraft

Sosial bærekraft handler om å sikre god livskvalitet ved å styrke samholdet og opprettholde gode velferdstjenester.

Hovedmålet i kapittel 8.3 *Organisasjonsmål og strategier* i samfunnsdelen, er at Skaun kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver med kompetente og engasjerte medarbeidere. Vi skal være en nytenkende kommune som er i forkant av utviklinga, vi skal samhandle tverrfaglig for å drive effektivt, og utvikle gode tjenester til våre innbyggere.

«Vi-et» må forsterkes i både tverrfaglig samarbeid i organisasjonen, i partssamarbeid, i møte med innbyggerne, næringslivet og frivilligheten, og ikke minst i samarbeidet med de folkevalgte.

På lik linje med de fleste kommuner har også vi høyt sykefravær og vi ser nødvendigheten av å jobbe mer systematisk for å øke nærværet. FNs bærekraftsmål 3 *God helse og livskvalitet* peker blant annet på at psykisk helse er en viktig del av folkehelsen. Som arbeidsgiver må vi ta innover oss hvordan vi kan forebygge psykiske plager og lidelser, fremme lokalt rusforebyggende arbeid, og fremme god psykisk helse og livskvalitet.

Nærvær

Arbeidsmiljøutvalget har bedt kommundirektøren om å legge fram en handlingsplan med tiltak for hvordan organisasjonen skal jobbe med arbeidsmiljø og nærvær. Vi vet at det som gir resultater er forebyggende arbeidsmiljøarbeid, og å jobbe med å forebygge langvarige og/eller hyppige gjentakende sykefravær. Gjennom godt samarbeid med NAV Arbeidslivssenter er vi i en kartleggingsfase på hva som fungerer godt og hva som kan bli bedre. Målet er at dette programmet skal føre til systematisk arbeid for å øke nærværet og samtidig økt bevissthet på det som må til for å øke nærværet i organisasjonen.

God psykisk helse bygger vi sammen. Folkehelsekampanjen *ABC for god psykisk helse* har som mål å øke helsekompetansen i befolkningen. Bak kampanjen står Trøndelag fylkeskommune som prosjekteier, i tillegg til flere andre aktører. ABC-rammeverket er forskningsbasert og handler om å gjøre noe aktivt, noe sammen eller noe meningsfylt hver dag, og ved hjelp av disse tre enkle grepene kan vi alle styrke vår egen og andres psykiske helse.

Digitalisering og samskaping

Kommunens samfunnsplan har mål om at vi ved hjelp av ny teknologi og digitalisering, skal øke kvaliteten på tjenestene og drive bærekraftig. Ved å legge til rette for medarbeiderdrevet innovasjon og heie på nye ideer, kan vi sammen finne løsninger på dagens og framtidens utfordringer.

Strategidokumentene våre må utformes i takt med samfunnsutfordringene og behovet for å forbedre tjenestene. Kunstig intelligens blir et av kjerneverktøyene for å fornye og forbedre offentlig sektor. Vi må tørre å sette oss ambisiøse og tøffe mål for bruken av ny teknologi, slik at vi på lokalt nivå klarer å ha fokus på følgende hovedområder:

- * Endring av arbeidsprosesser
- * Tilpasning av organisasjonsstruktur
- * Opplæring av ansatte
- * Endring av kommunikasjonsmønstre
- * Revisjon av retningslinjer og prosedyrer
- * Etablering av støttefunksjoner
- * Utvikling av en kultur for endring

Samskaping vil på alle disse områdene være avgjørende for å lykkes. På strategikonferansen med kommunestyret 19. mars 2024 ble det fra tjenesteområdet Organisasjon bedt om at gruppearbeidet jobbet med oppgaven «Vi skal være en organisasjon som sammen med innbyggere, frivilligheten og folkevalgte finner bærekraftige løsninger på framtidens utfordringer. Hvordan kan vi få til god samskaping med innbyggerne?». Det ble pekt på at vi må ha fokus på kommunikasjon og informasjon, digital kompetanse og det å skape møteplasser der innbyggerne kan komme med innspill og si sin mening. Folkevalgte som har vært med en stund og husker «Fløttardagen», foreslo at denne skal gjeninnføres.

Det blir uansett avgjørende å ha lokale ferdigheter og strategisk finansiering på plass for å være rustet til å kunne løse komplekse utfordringer i tida framover.

3.2 Sosial bærekraft i tjenesteområdet Oppvekst

Status

Skaun kommune har seks kommunale barnehager og per 1. januar 2024 er det 455 barn fordelt i barnehagene. Årskullene har størrelser på mellom 84 og 99 barn. Blant de ansatte er 47 prosent barnehagelærer eller tilsvarende, 36 prosent er fagarbeidere, og øvrige ansatte har annen bakgrunn. Fem barnehager oppfyller pedagognormen, mens Jåren-Råbygda barnehage oppfyller pedagognormen med vedtak om dispensasjon. Alle barnehagene oppfyller bemanningsnormen. Etter årets barnehageopptak vil det være en mulig kapasitet for enda 46 storbarnsplasser og 56 småbarnsplasser. Ved å bygge en ny barnehage med 48 plasser på Venn, vil man etter hvert ha en overkapasitet på over 150 barnehageplasser i kommunen.

I grunnskolene i Skaun er det totalt 1302 elever, fordelt på fire barneskoler og en ungdomsskole.

- * Buvik skole, 449 elever
- * Børsa skole, 273 elever
- * Venn skole, 134 elever
- * Viggja skole, 59 elever
- * Skaun ungdomsskole, 387 elever

Skolene har 135 årsverk med undervisningspersonale og 33 årsverk med assistenter og annet personale i elevrettet arbeid. 11 prosent av elevene har vedtak om spesialundervisning, og 3 prosent av elevene i grunnskolen får særskilt norskopplæring. Børsa skole har i inneværende skoleår administrert velkomstilbud for minoritetsspråklige elever.

Alle skolene, med unntak av Skaun ungdomsskole, oppfyller norm for lærertetthet. Skaun ungdomsskole mangler 0,1 undervisningsårsverk for å nå norm for 8.-10. trinn.

Ved Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er det 4,7 årsverk. Tjenesten har sitt mandat i opplæringsloven, og har blant annet ansvar for sakkyndig vurdering for spesialundervisning. Tjenesten har i dag ventetid på en til tre måneder, der det til enhver tid prioriteres fra sak til sak.

Ved Voksenopplæringa med grunnskole for voksne er det 4,6 årsverk til undervisning. Flykningstjenesten har 3 årsverk. Enheten har per nå bosatt 14 nye innbyggere i 2024

Utvikling og utfordringer

Oppvekstsektoren i Skaun har sammen utarbeidet *Vegkart for barnehagene og skolene i Skaun*. Vegkartet tar for seg både nasjonale og lokale føringer, og viser retning og fokus for sektoren. Våren 2024 har barns medvirkning og aktiv elevmedvirkning vært tema ved kommunalsjefens enhetsbesøk, sammen med enhetens nærværarbeid i HMS-gruppa.

Alle barnehagene i Skaun er med i Regional kompetanseutvikling for barnehager (Rekom) gjennom Trøndelag Sørvest. Ordningen skal bidra til at barnehager utvikler sin pedagogiske praksis gjennom barnehagebasert kompetanseutvikling i samarbeid med universitet og høgskole. I Skaun har *Vegkart for oppvekst – barnehage* vært tema i ordningen. Barnehagene er godt i gang med implementeringen og er knyttet til Dronning Mauds minne høgskole som utviklingspartner. Videre har barnehagene startet opp et prosjekt som har til hensikt å øke kompetansen for digital praksis i barnehagene, *Digitalisering i barnehagene* (DigBhg). Hovedmålet med dette arbeidet er å øke den digitale kompetansen i barnehagene. Satsingen rigges ut fra tanken om lærende fellesskap og skal drives av ansatte i barnehagene.

Den største utfordringen for barnehagesektoren i Skaun er å oppfylle bemanningsnormen ved fravær. Det er høyt fravær i barnehagene og da er det stort behov for å leie inn vikarer. Utfordringen er at det ikke finnes vikarer å få tak i. Dette fører i perioder til at alle barnehagene har store avvik på bemanningsnorm.

I forrige skoleår var Skaun ungdomsskole med i piloten DigSkole, i samarbeid med to andre skoler i Trøndelag Sørvest og NTNU. Inneværende skoleår er alle barneskolene med i denne satsningen, som i hovedsak har som målsetting å øke lærernes profesjonsfaglige digitale kompetanse. Utviklingsarbeidet er skolebasert og tar utgangspunkt i lærernes kompetansebehov. Satsningen rigges som lærende nettverk både internt i kommunen og i samarbeid med kommunene i Trøndelag Sørvest.

Skaun kommune ble i 2023 akkreditert som konsortium i Erasmus+, som er EUs program for utdanning og opplæring. Dette gir muligheter for alle ansatte i oppvekst til å delta i internasjonale samarbeidsprogrammer, jobbskygging og ulike kurs rundt om i Europa. Det gjør at vi også får delta i elevutveksling med andre Europeiske ungdomsskoler, i tillegg til å motta besøk til Skaun. Dette gir muligheter både for ansatte og elever til å utvide horisontene, bygge kompetanse og nettverk på tvers av kulturer og

landegrenser. Erfaringene fra første år er uforbeholden positive og tematikken på kursene som ansatte har deltatt på er sammenfallende med fokusområdene i vegkartet.

Fra 1. august 2024 trer ny opplæringslov i kraft. Mye av innholdet i dagens opplæringslov videreføres, men det er imidlertid noen endringer og tydeliggjøringer i ny lov. Økonomisk og praktisk vil skolene utfordres av den nye loven § 17-7, som sier at kommunen skal sørge for at skolene har tilgang på vikarer ved vanlig og forventet fravær. I tillegg til kostnader for vikarer, er det vanskelig å oppdrive tilkallingsvikarer. Skal man møte lovkravet kan det bli nødvendig å tilsette lærere i faste stillinger for å ha tilgang ved fravær.

I lys av endringer i velferdstjenestelovgivning og oppvekstreformen må det tverrfaglige arbeidet styrkes. I det videre må kommunikasjon, struktur og god kjennskap til de ulike tjenestene ha fokus. Arbeidet er i gang i samme prosess som utarbeidelse av forebyggende plan for barn og unge, men det må fortsatt prioriteres. Samarbeidet med de interkommunale tjenestene IT-Midt og barnevern, må det også i det videre jobbes med, slik at de kommer tettere på tjenestene i Skaun.

Utgifter til skyss ved særlig farlig eller vanskelig skolevei har økt vesentlig det siste året. Det er i Skaun fattet kommunale vedtak på strekninger som utløser såkalt sikringskyss. Det er ingen søknadsprosess knyttet til denne tildelingen, med den gis basert på objektive forhold som vegstandard, trafikale forhold, klima og topografi. Kommunen kan velge å vektlegge subjektive forhold som knyttes til den enkelte elev i større grad. Det vil øke saksmengden, men kan mulig ta ned omfanget noe. Det er PMU som er kommunens trafiksikkerhetsutvalg og som fatter vedtak om rett til skyss. Det kan også vurderes en ny revidering av strekningene som utløser skyss for å se på mulighetsrommet for å få ned utgiftene.

Voksenopplæringa i Skaun holder i dag til i leide lokaler ved Coop Ekstra. Det er skrevet leiekontrakt for femårs perioder, med et år gjensidig oppsigelse. Dette gjør lokalitetene uforutsigbare. Bygget er ikke bygget som skolebygg og har noen utfordringer både i forhold til støy og funksjonalitet ved skoledrift. De oppfyller bl.a. ikke Arbeidstilsynets krav om arbeidsplasser for ansatte. Per 1. mai 2024 vil det være 30 elever ved Voksenopplæringa. Dersom Skaun kommune ønsker å bosette en høyere antall flyktninger i årene framover, vil kapasiteten ved Voksenopplæringa utfordres.

Konsekvenser av endrede økonomiske og demografiske rammer

Ved endring i de økonomiske rammene vil man utfordres i forhold til nasjonalt vedtatte normtall knyttet til bemanning i barnehager og skoler. Det gjelder også det spesialpedagogiske tilbudet, som ikke er normregulert, men er rettigheter knyttet til

enkeltvedtak i forvaltningsloven. Ved å drifte barnehage og skoler helt ned på normaltall vil utfordre etterlevelse av lovverk, da vi dessverre er en sektor med forholdsvis høyt langtidsfravær. En ansettelsesstopp eller at man ikke skal ha mulighet til å leie inn vikarer vil forsterke dette. Vi ser at driftsutgiftene ved skolebygg blir vanskelig å ta ned når barnehagedrift fortsetter i samme bygg.

Fra høsten 2024 vil vi ha de største kullene i Skaun på ungdomstrinnet samtidig. Undervisningsplikten hos lærere er lavere på ungdomstrinnet enn på barnetrinnet, og økning i elevtall på dette trinnet vil derfor gi økt behov for lærerårsverk som er utover det som har vært i barneskolene.

Nedgang i barnetall i barnehagene gir en mindre effektiv drift. Dette ser vi allerede nå, men i enda større grad når ny barnehage på Venn ferdigstilles. Totalt sett har barnehagene i Skaun arealer som gir kapasitet til å ta inn 56 småbarn og 46 storbarn, i tillegg til de som har rett til plass og som har søkt ved årets hovedopptak. Dersom vi skulle hatt løpende opptak for barn som ikke har rett til plass, ville det medført lønns- og driftskostnader på om lag 2,1 millioner kroner for 20 barn per barnehageår.

3.3 Sosial bærekraft i tjenesteområdet Helse og mestring

Tjenesteområdet Helse og mestring består av enhetene NAV, Rossvollheimen helse- og omsorgssenter, Skaun bo- og aktivitetstilbud (Skaun BoA), Hjemmetjenesten, og Barn, Familie og Helse (BFH). I tillegg hører Tildeling, kommuneoverlege og kommunelegene til under Helse og mestring.

Status

BFH består av Helsestasjon med jordmortjeneste, Fysio- og ergoterapitjenesten med FYSAK-koordinator, Psykisk helse og rus med Holdeplassen (dagtilbud), Koordinerende team og Kriseteam. Det er om lag 2450 personer som mottar tjenester fra BFH i dag, fordelt på 1900 barn og unge på Helsestasjon og skolehelsetjenesten (i tillegg kommer deres foreldre) og Helsestasjon for ungdom for de over 16 år, 250 på Psykisk helse og rus, og 450 på Fysio- og ergoterapitjenesten. Familiesenteret gir tjenester til omtrent 60 familier i året.

NAV er organisert som et partnerskap, hvor kommunen og staten har et felles ansvar for drift, resultat og utvikling av NAV-kontoret. Staten har ansvar for ytelser etter folketrygdloven, mens kommunen har ansvar for de sosiale tjenestene ved NAV-kontoret. De sosiale tjenestene er sikkerhetsnett i samfunnet, og skal sikre at de som ikke har til livets opphold, har penger til mat og tak over hodet. De lovpålagte sosiale tjenestene er:

- * Økonomisk sosialhjelp
- * Økonomisk råd og veiledning
- * Individuell plan
- * Kvalifiseringsprogrammet
- * Midlertidig botilbud (til de som er akutt bostedsløse)

NAV Skaun har i snart to år jobbet i et prosjekt sammen med NAV Melhus, hvor det ses på en mulig vertskommunemodell med Skaun som vertskommune. Målet er at vi gjennom et vertskommunesamarbeid skaper et sterkere NAV-kontor og bedre kvalitative tjenester til innbyggerne i begge kommuner.

Hovedutfordring hos NAV i et kommunalt perspektiv, er det økte trykket på de sosiale tjenestene. Dyr tid preger samfunnet, og flere innbyggere har behov for sosiale tjenester. Dette fører til økte kostnader for kommunen i form av økte utbetalinger, men også et økt press på veilederne som slites mellom å fatte vedtak for utbetaling og samtidig rekke å gi den gode veiledningen som skal føre til at innbyggerne blir økonomisk selvhjulpne. Videre er det et betraktelig økt press på tjenesten til gjeldsrådgivning. Nasjonalt øker gjeldsbyrden hos innbyggerne i Norge, men den store bekymringen er den økte andelen

av mennesker med usikret gjeld (forbruksgjeld). Gjeldsrådgiver i NAV har ikke kapasitet til å hjelpe alle innbyggere i Skaun som har behov for hjelp til å håndtere egen gjeld.

Videre ser vi at bosetting av flyktninger, og da spesielt ukrainske flyktninger, er noe som påvirker tjenesten i stor grad. NAV har sammen med Flyktningtjenesten et ansvar for å bidra til at våre flyktninger kommer seg i arbeid og blir økonomisk selvhjulpne.

Regjeringens innstramming i introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger, fører til at flere av flyktingene har kortere introduksjonsprogram, og dermed havner flere hos NAV for videre oppfølging. Dersom vi ikke lykkes med å få flyktninger i arbeid, vil det være store kostnader for kommunen, fordi flyktninger heller ikke har rettigheter etter folketrygdloven. Det er derfor vesentlig at NAV har et godt samarbeid med Flyktningtjenesten for å kvalifisere flyktninger i arbeidslivet slik at de blir selvhjulpne og kan leve selvstendige trygge liv i Norge.

Rossvollheimen helse- og omsorgssenter har nylig gjennomgått en endring i lederstrukturen. Det er nå tre avdelingsledere i stedet for fire. Det vil si at det er avdelingsleder ved Korttidsavdelingen, ved langtidsavdelingene, og ved skjermet enhet og dagtilbudene. Etter at langtidsavdelingen Rosefløya ble åpnet høsten 2023, har vi fått Korttidsavdelingen til å fungere slik den skal. Året før var det store utfordringer knyttet til at korttidsplassene gikk til pasienter som ventet på langtidsplass. Dette var svært ugunstig og medførte store utgifter på utskrivningsklare pasienter, noe som belastet Hjemmetjenesten.

Rossvollheimen helse- og omsorgssenter vil fra 27.mai 2024 ivareta Kommunal akutt Døgnpost (KAD), som inntil da er ivaretatt av interkommunalt KAD ved St Olavs Orkdal. Vi har i dag 38 langtidsplasser, hvorav ti er ved skjermet enhet (Solsikke). Ved Korttidsavdelingen har vi elleve plasser, pluss en KAD-plass. Totalt har vi 50 pasienter.

Skaun BoA består av Solbakken 10 (hvorav to er avlastningsleiligheter som benyttes av fire personer), Meieribakken (fire leiligheter) og Gullhaugtun (fire leiligheter). Sistnevnte ble opprettet som rus og psykiatri-bolig høsten 2022. I tillegg har vi BPA-tilbud (brukerstyrt personlig assistent) til sju personer, og et barnebolig-tilbud i Melhus kommune. Utfordringen er at vi har liten innvirkning når det kommer til ledelse og administrering av disse tiltakene. Vi må ha tillit til at tiltakene drives effektivt og faglig forsvarlig.

I Skaun jobber vi med å se andre løsninger enn bofellesskap. Dette fordi vi blant annet ser at slike løsninger kan få noe preg av generelle tjenester som i verste fall kan medføre at man får for mye eller for lite hjelp. Til høsten håper vi å få finansiert en prosjektstilling gjennom Husbanken, med formål om å finne utviklingsfremmende metodiske måter å jobbe på, som fører til at man kan bo og leve mest mulig selvstendig. Dette er blant

annet i tråd med *NOU 2016:17 På lik linje – åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming*, og *NOU 2023:4 Tid for handling – personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste*. På lik linje synliggjør utviklingstrekk som ikke var i tråd med reformens intensjoner og fremmer åtte løft for å få dette på «rett kjøp». Det dreier seg blant annet om å jobbe for at gruppen kan kjøpe sin egen bolig. Tid for handling synliggjør mangelen på arbeidskraft i framtiden med tanke på antallet eldre, og peker på at vi må jobbe og tenke annerledes framover.

Hjemmetjenesten drifter tjenester i hjemmet til innbyggerne, døgntjeneste ved Vennatunet og dag/kveld ved Rossvolltunet. Totalt er det omtrent 150 innbyggere mottar tjenester i en eller annen form fra Hjemmetjenesten i dag. Med raskt voksende behov, grunnet aldrende befolkning, ser vi at tjenestene blir mer og mer omfattende. Hjemmetjenesten har i tillegg BPA-tilbud. Tjenestene ved Vennatunet ble rustet opp i 2023 for å bidra til å unngå den store køen med utskrivningsklare pasienter. Måten vi jobber på der kan sees på som landets billigste sykehjem. Det er lav bemanning, men vi får gode tilbakemeldinger fra både brukere og pårørende.

Hjemmetjenesten er i det hele tatt meget framoverlent faglig. Det at vi har refleksjonsmøter, fått fagsykepleier og ikke minst alle stillinger besatt av godt kompetente fagfolk, har gitt resultater. Omdømmet er betydelig styrket, og vi opplever stadig henvendelser fra folk som ønsker å jobbe innen tjenesten.

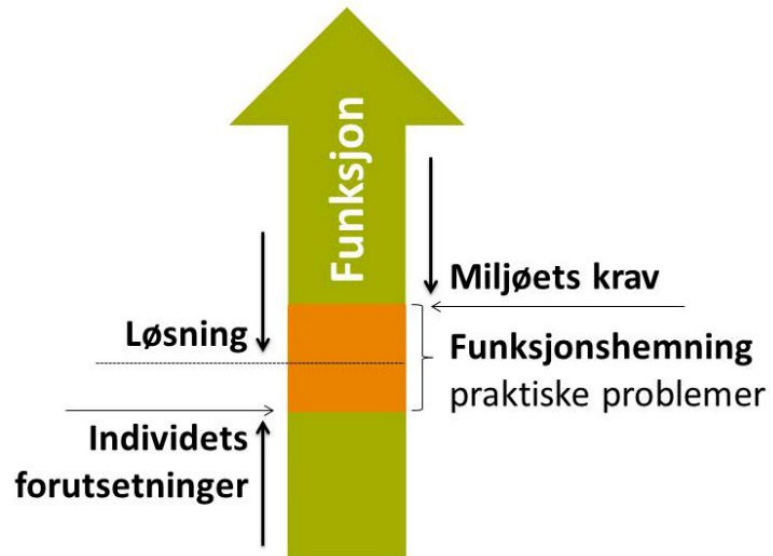
Tildeling er en godt faglig forankret enhet direkte under kommunalsjef for Helse og mestring. De ansatte har deltatt på en kursrekke ved Statsforvalteren i Trøndelag, der kommunenes saksbehandling har blitt gjennomgått. Statsforvalteren anbefaler at vi ligger på et nivå som kalles «god forvaltningsskikk» når det gjelder tildeling og utmåling av tjenester. God forvaltningsskikk er et steg opp fra å ligge på et forsvarlig nivå. Dette betyr blant annet at de faglige vurderingene våre i hvert enkeltvedtak skal synliggjøre hvordan kommunen vurderer dette.

- * I løpet av 2023 sendte Tildeling fire klagesaker til Statsforvalteren: Vederlagsberegning ved langtidsopphold, BPA, praktisk bistand daglige gjøremål og avlastning i institusjon. Vi fikk medhold i samtlige av disse.
- * I løpet av 2023 sendte Tildeling to klagesaker angående TT-kort og to klagesaker angående parkeringstillatelse til fylkeskommunal klagenemd. Også i disse fikk vi medhold.

Tildeling er ikke raus i tildeling av tjenester, men jobber mye med hver sak, og har tett dialog med både bruker, pårørende og tverrfaglige instanser.

Utvikling og utfordringer

Skauns helse- og mestringsenheter skal jobbe med å bistå innbyggere som trenger hjelp til å leve livet sitt på lik linje med alle andre. Samtidig som vi gir hjelp, må vi også kontinuerlig ha i tanken at idealet er at innbyggeren klarer mest mulig selv og kan leve selvstendig så langt det lar seg gjøre. Det er ikke vår oppgave kun å gi akkurat nok hjelp, men også bidra til at samfunnets krav hensyntar den enkelte. Det kan handle om tilpassede transportmuligheter eller om at den demente som fremdeles bor hjemme møter en butikkansatt som tar hensyn til personens utfordringer. Det handler om å etablere et «bry seg om»-samfunn, hvor vi bidrar til inkludering og involvering i sosiale aktiviteter, så vel som praktiske gjøremål. I tillegg handler det om at ansatte i helse- og mestringsenhetene er opptatt av innbyggerens egne helsekompetanse.

Gap-modellen av Ivar Lie. Med funksjonshemming menes alle forhold som kan hemme innbyggerens funksjoner og som skaper utfordringer. Dette er altså en vid definisjon.

Størstedelen av kommunens trygde-/omsorgsleiligheter er umoderne og i dårlig forfatning. Det er viktig at folk kan få bo selvstendig lengst mulig, og det krever modernisering på boligfeltet, med velferdsteknologiske, universelle og funksjonelle løsninger.

Ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) var det 320 personer som var over 80 år i kommunen per 3. kvartal 2023. Befolkningsframskrivninger viser at dette tallet vil være 675 i år 2040, det vil si mer enn det dobbelte. Samtidig viser SSB at antallet barn går ned, og på sikt vi blir dermed færre arbeidstakere som skal forsørge pensjonistene, samt sikre gode og nødvendige helsetjenester. I 2020 var det 4 arbeidstakere per pensjonist, mens det i 2050 forventes å være 2,5.

Selv om vi ser at den aldrende befolkningen er friskere og friskere, vet vi også at økningen i antall eldre vil bety en vesentlig etterspørsel etter omsorgsleiligheter og institusjonsplasser. Allerede nå er det knapt om institusjonsplassene og i løpet av de neste 16 årene må vi belage oss på at vi sannsynligvis trenger dobbelt så mange plasser. Vi må satse mer på forebygging og gjøre tiltak i hjemmene, slik at de kan bo lenger hjemme. Tverrfaglig samarbeid kan bidra til dette. Det er blant annet viktig at

fysioterapeuter og ergoterapeuter kommer tidligere inn, slik at fokus på friskliv og rehabilitering kommer i gang tidligere. Når hjemmetjenestens lokaler flyttes til nytt helsehus, blir flere rom på Rossvollheimen helse- og omsorgssenter frigjort. Disse rommene trenger vi til blant annet å avlaste innbyggere med familiemedlemmer som har tunge hjelpebehov, for eksempel demens. Til tross for at eldre er fysisk friskere nå enn før, sier prognosene at vi uansett får en økning av eldre med demenssykdom. Ellers er det behov for oppgradering av kjøkkenene ved avdelingene på Rossvollheimen, samt badet ved avdeling Linnea, som er felles for beboerne.

Innbyggerne i Skaun skal kunne føle seg trygge på at de vil få tilstrekkelige helse- og omsorgstjenester i hjemkommunen. Skal vi få til det, må vi starte kapasitetsbyggingen i disse tjenestene. At kontorene til hjemmetjenesten flyttes og at nye omsorgsleiligheter blir bygd, er også sentralt for å lykkes.

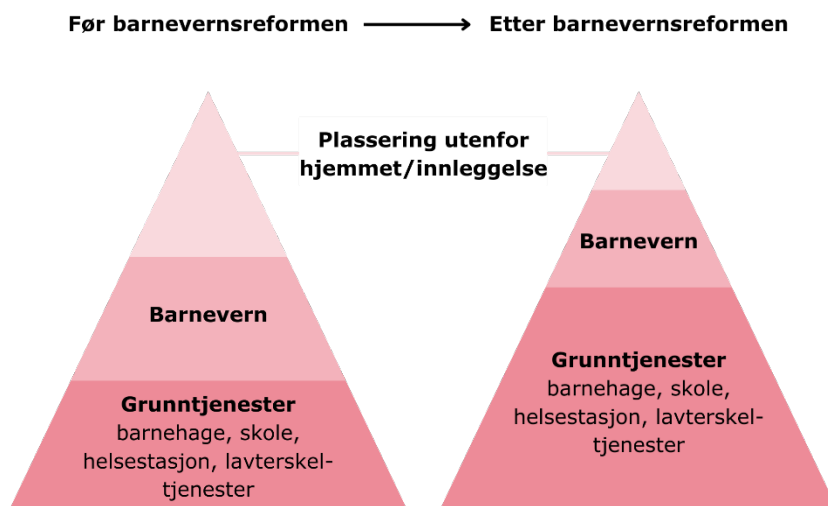
Videre ser vi et økende antall unge mennesker som behøver hjelp fra Skaun BoA med tilhørende tjenester fra BFH. Vi har ett barnebolig-tilbud som vi kjøper i Melhus kommune per nå, men det vil lønne seg å sette i stand et eget barnebolig-tilbud når/hvis omfanget av barn og unge som trenger et slikt tilbud øker.

Ellers ser vi positiv framgang i tilbudene våre i BoA. Målet er å bistå flest mulig på en måte som gjør at de etter hvert kan kjøpe hus selv – men dette vil ta tid. Vi jobber for tiden med et tiltak i prosjektet VUBB (Valgfrihet, utviklingshemming, bolig og boligeie), for å sikre metodikk som skaper mer bærekraftig utvikling innen tjenestene. Dette søker vi prosjektmidler til gjennom Husbanken.

Tildeling kan i større grad kartlegge og registrere behov, for å utarbeide en mer presis utforming av tjenestene til den enkelte. Riktig tjenestetilbud til riktig tid, og med riktig omfang, er effektivt både behandlingsmessig og økonomisk. På grunn av få årsverk på Tildelingen, er det ofte Hjemmetjenesten som gjør kartleggingen. Dette er utfordrende fordi Hjemmetjenesten allerede har mye å gjøre, og at de som egentlig i stor grad skal ha et relasjonelt forhold til innbyggerne, blir en tjenesteutmåler. Slike tilfeller kan føre til at for mange tilbud eller for mye hjelp blir tilbudt for tidlig.

BFH deltar i *Sammen på vei* og har et prosjekt som dreier seg om å utvikle Helsestasjons- og skolehelsetjenesten i tråd med nye nasjonale satsingsområder og føringer. Vi har også prosjekter innen Psykisk helse og rus, som tilbud til innbyggere i «aktiv rus», samt flere gruppetilbud.

I alle tjenestene som ligger under BFH, må vi i større grad gå fra arbeid på individnivå til gruppenivå, og gi veiledning til andre tjenesteområder (eksempelvis barnehage og skole). Både på individnivå og gruppenivå, bør vi forsøke å samarbeide på tvers av ulike tjenesteområder. Dette er i tråd med det interkommunale prosjektet mellom Melhus og Skaun, *Sammen om fremtidens helsetjenester*.

I en tid der vi kontinuerlig jobber med omstilling og innsparingstiltak, er det utfordrende både å øke kompetansen, og å redusere gapet mellom blant annet barnevernstjenesten og andre tjenester som er rettet mot barn, unge og familier.

NAV har gjennomgått en god omorganisering gjennom vertskommunesamarbeid med Melhus, hvor Skaun kommune er vertskommune. På grunn av dyrtid, økt antall flyktninger og arbeidsformidlingsbehov, er det betydelig usikkerhet knyttet til utviklingen framover.

Konsekvenser av endrede økonomiske og demografiske rammer

NOU 2023:4 Tid for handling – personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste, som Helsepersonellkommissjonen la fram i februar 2023, spår store utfordringer innen helse- og mestringsområdet. Med rask vekst i antall eldre, og ikke flere i arbeidsdyktig alder, vil den store utfordringen for alle kommuner og helseforetak være å rekruttere nok personell. Dette er en brøk som ikke går opp. Slik sett er det ikke nok å jobbe med å beholde og rekruttere, vi må også jobbe annerledes. Dette krever både samarbeid med og forståelse fra innbyggerne.

Å få de som i dag er utenfor arbeidsmarkedet inn i arbeid blir viktig. Dette har helsefremmende effekter, men er også avgjørende for at vi skal ha «nok hender» framover. Vi trenger kreative ideer fra både ansatte og innbyggere, og strategier som åpner for det. Små og store innovasjoner som bruk av velferdsteknologi, forebygging av helseutfordringer og effektiv tjenesteutvikling, blir sentralt for å holde tritt med demografiske utfordringer.

Spørsmål til refleksjon

- Å satse på forebyggende arbeid i en situasjon med akutte behov, krever mot. Har kommunen mot til det, og i så fall, hvordan skal det realiseres?
- Vi trenger at alle drar i samme retning, og vi trenger hjelp av så mange som mulig. Kan frivilligheten, lag og foreninger bidra i den nødvendige oppgavedelingen, for å få en bærekraftig helsetjeneste?
- I dag blir fritidskontaktordningen i stor grad brukt til å dra på aktiviteter utenfor kommunen. Dette er ikke økonomisk bærekraftig og bidrar heller ikke til å sosiale nettverk i nærheten av hjemmet. Vi har også utfordringer med å rekruttere fritidskontakter. Hvordan bør denne ordningen organiseres framover, og hvordan rekrutterer vi flere?
- Tildeling av tjenester må være presis når det gjelder omfang og tidspunkt for tjenesten. Dette er bærekraftig. Hvordan kan vi utvikle dette på en bærekraftig måte, som gjør at det fungerer enda bedre framover?

3.4 Miljømessig bærekraft

Et miljømessig bærekraftig samfunn er et samfunn som tar vare på naturen, og ikke bruker den mer enn den tåler. For at vi skal leve, er vi avhengig av at planeten fortsetter å fungere som et overordnet økosystem. Vi, sammen med resten av verden, står i en klimakrise som fører til global oppvarming, klimaendringer og store tap av naturmangfold.

Foreløpig har vi ikke vært hardt rammet av klimakrisen i Skaun, sammenlignet med andre deler av landet og verden, men ekstremværet «Gyda» og «Hans» er eksempler på hvordan det kan ramme oss. Konsekvensene som følger av ekstremvær kan være svært store både økonomisk og miljømessig, og ikke minst for dem som eksempelvis mister hjemmene sine og i verste fall mennesker.

For at skaunsamfunnet skal bli mer miljømessig bærekraftig, må vi blant annet

- * Redusere klimagassutslippene
- * Utnytte naturressursene og samtidig ta vare på naturmangfoldet
- * Lage et klimatilpasset og robust samfunn
- * Utvikle arealene våre på en bærekraftig måte

3.5 Miljømessig bærekraft i tjenesteområdet Samfunn og kultur

Status

Det er et stort etterslep når det gjelder vedlikehold av kommunale bygg. Dette skyldes blant annet manglende vedlikehold over tid, da det ikke er tilstrekkelig mulighet til å omprioritere budsjettmidler, og at vi har et stort antall kommunale bygg. Å ha godt vedlikeholdte bygg er bærekraftig både sosialt, økonomisk og miljømessig.

Per nå har ikke enheten Kultur, fritid og frivillighet kapasitet til å imøtekomme forventningene fra frivillig sektor, og ved Plan og miljø er det utfordrende å ivareta lovpålagte oppgaver som næringsutvikling innen skogbruksnæringen. Det er også et gap mellom forventningen om antall ferdigstilte reguleringsplaner, og kapasiteten til å ferdigstille dem.

Utvikling og utfordringer

Kommuneplanens samfunnsdel 2023-2035 har *bolyst* som ett av satsingsområdene. Manglende vedlikehold og manglende oppfølging av leietakere i kommunale boliger gjør det krevende å opprettholde et godt bomiljø og øke bolysten i kommunen. Det er mange hensyn å ta og det krever omprioritering av budsjettmidler dersom vi skal øke vedlikeholdet. En annen utfordring er etableringen av nye områder og bygninger på den ene siden, mens det på den andre siden ikke avhendes bygg og arealer som krever

vedlikehold, uten at budsjettammen øker. Det betyr at antall kvadratmeter bygg og arealer øker jevnlig, uten at den økonomiske rammen kompenseres eller at man gir økt handlingsrom gjennom å avhende bygg og arealer.

På plansiden er det en utfordring når det kommer til for lite nybygde boliger. For å øke bosettingen er vi avhengige av god plankapasitet, og til utenforliggende hensyn, som grunneiere som vil igangsette planer på sine arealer. Det stilles rekkefølgekrav om blant annet gang- og sykkelveger i reguleringsplaner. Erfaringstall tilsier at det koster fra om lag 25 millioner kroner per kilometer med gang- og sykkelveg. Avhengig av antall kilometer og antall boliger innenfor et planområde,

opplever kommunen at utbyggere synes det er vanskelig å påta seg denne kostnaden. På en annen side, dersom vi tar bort rekkefølgekravet, risikerer vi å få økte kostnader til sikringsskyss på grunn av farlig skoleveg. Det er ikke mulig å benytte miljøpakkemidler til gang- og sykkelveger som bygges som følge av nye boligområder.

I tillegg er det krevende grunnforhold svært mange steder i kommunen, og mange av disse er områder som i lys av plassering, nærhet til skoler, vegløsninger og annen nødvendig infrastruktur, gjør dem best egnet til utbygging. Grunnforholdene og øvrig plassering gjør imidlertid at utbygging vil skape behov for en del rekkefølgekrav som potensielt kan bli svært kostbare for den som skal bygge boliger, og dermed utløser kravene. I likhet med de fleste andre kommuner, praktiserer vi prinsippet om full kostnadsoverveltning. Det betyr at den eller de utbyggere som utløser eller forsterker behov for etablering av teknisk infrastruktur, forventes å bekoste og besørge denne, om de skal forsere kommunens egen utbyggingstakt. Dette er blant annet fordi utbygger har anledning til å hente inn slike kostnader gjennom boligsalg. Når det er sagt, skal kostnadene for utbygger være forholdsmessige og rimelige sammenlignet med kostnadsbildet i byggeprosjektet. I utgangspunktet forventer kommunen at utbyggere i samme eller nærliggende områder, sammen finner løsninger knyttet til krevende rekkefølgekrav og infrastrukturtiløsninger. Det har vist seg vanskelig å få de ulike utbyggerne til å samarbeide, og stole på hverandre i tilstrekkelig grad. Administrasjonen har forsøkt, og forsøker fremdeles, å legge til rette for samarbeid og dialog med utbyggerne, blant annet knyttet til å finne alternative rekkefølgekrav som kan gi like goder, men mer rimelige løsninger. Utbyggersiden sitter ofte på langt bedre kunnskap om nettopp dette, noe som kan bidra til at en sammen kan finne krav og løsninger som er tilstrekkelige for både kommune og utbygger.

Det er krevende å stimulere til utbygging når utbygger selv enten ikke kan eller vil ta kostnad og risiko knyttet til infrastrukturbehov utløst av egen utbygging, samtidig som kommunen ikke har ressurser til å bidra som en drivkraft inn i private byggeprosjekter på den måten som utbyggere har behov for eller ønske om. Vi har tidligere forsøkt å løse utfordringene knyttet til kostbar infrastrukturproblematikk gjennom infrastrukturfond, men heller ikke dette har vært vellykket. Kostnadene som kom fram etter utredning og beregninger, opplevdes fremdeles for høye for utbyggerne. Samtidig satt kommunen igjen med høy risiko forbudet med en eventuell gjennomføring av fondsløsning, da fondsmodellen forutsetter at kommunen bærer den økonomiske risikoen for gjennomføringen, inntil boligbygging har funnet sted, og bidrag fra de ulike utbyggerne er betalt. Utbyggingsproblematikken i kommunen er mangefasettert og vanskelig å løse, uten at enten kommunen eller utbyggerne er villige til, eller kan ta risiko. I tillegg burde plankapasiteten i kommunen vært styrket noe.

Vi er avhengig av bidrag fra frivilligheten, både for å skape bolyst og livskvalitet. Dette er også en del av kommune 3.0, *samskapingskommunen*. Det betyr at kommunen må ivareta frivillig sektor for å realisere gevinstene.

Konsekvenser av endrede økonomiske og demografiske rammer

Som følge av den økonomiske situasjonen, blir vi over tid færre ansatte. Per nå er etterspørselen større enn det vi kan levere, men det jobbes med å redusere tjenestenivået. Vi har ennå ikke klart å ta ned driftsnivået til det nivået det kan være på, gitt den økonomiske situasjonen. Dette påvirker samarbeidet innad i kommunen i noen grad negativt, da det er et gap mellom forventninger og det vi har ressurser til. Det samme gjelder overfor innbyggerne i Skaun. Dette er noe som også kan påvirke den enkelte ansatte ved at den opplever å ikke levere en tjeneste som har tilfredsstillende kvalitet, som i sin tur kan påvirke arbeidsmiljøet negativt. Denne problemstillingen er satt på agendaen, og jobbes med.

For å løse utfordringen med begrensede økonomiske rammer som kan omprioriteres, må vi arbeide med omstilling av arbeidsmåter, prioritering av oppgaver og strukturendringer. I tillegg må det utredes interkommunale samarbeid i mye større grad, da det kan bidra til reduserte kostnader.

Den demografiske utviklingen merkes foreløpig lite innenfor tjenesteområdet.

4 Videre retningsvalg

I februar la kommunedirektøren fram forslag til innsparingstiltak basert på følgende innretning:

- * Effektivisering og reduksjon av driftskostnader (delvis ostepøl)
- * Struktur og tiltak som krever videre utredning

Etter kommunestyrets vedtak 6. februar 2024 om innsparingstiltak, forholder kommunedirektøren seg til at kommunestyret ikke ønsker utredning om skolestruktur.

Kommunedirektørens neste hovedgrep vil derfor være å utarbeide en nedbemanningsplan i størrelsesorden opptil 50 årsverk i løpet av økonomiplanperioden, som vil omfatte alle nivå i kommuneorganisasjonen. Det innføres ansettelsesstopp fra 1. juni 2024. Ved ledighet i stilling, på alle nivå, skal behov, utsjekk om det finnes kommunalt ansatte i egen eller andre enheter som tilfredsstiller kompetansekrav, samt alternativ organisering, vurderes. Utarbeidelse av kriterier for disse vurderingene vil skje i samarbeid med strategisk ledergruppe, enhetsledere og tillitsvalgte. Alle utlysninger skal godkjennes av kommunedirektøren. I denne prosessen må faglig forsvarlighet og konsekvenser for arbeidsmiljø vurderes. Alle utlysninger skal godkjennes av kommunedirektøren. I denne prosessen må faglig forsvarlighet og konsekvenser for arbeidsmiljø vurderes.

I arbeidet med økonomi- og handlingsplanen for 2025-2028 vil det konkretiseres hvordan dette skal gjennomføres med hensyn til antall årsverk fordelt på tjenesteområdene.

Innenfor alle tjenesteområder er det viktig å arbeide med omstilling av arbeidsmåter, prioritering av oppgaver og strukturendringer for å løse utfordringen med begrensede økonomiske rammer. I tillegg må det utredes interkommunale samarbeid i mye større grad, da det kan bidra til reduserte kostnader.

I tillegg må kommunen forsterke sitt søkelys på:

- * Tverrfaglig samarbeid/teamarbeid mellom tjenesteområdene
- * Digitalisering og gevinstrealisering
- * Utbygging og befolkningsvekst

Det kan søkes KS om OU-midler til prosjektarbeid/prosessveiledning med ekstern bistand.

4.1 Spørsmål til strategikonferansen 14. mai 2024

Innføre hel eller delvis investeringsstopp?

- Skal vi legge alle eller noen av investeringsprosjektene på is fram til vi har økonomisk evne til å finansiere disse innenfor egen drift? I så fall hvilke?

Prinsippdiskusjon rundt eierskapene våre?

- Hvorfor være eier i aksjeselskaper, for eksempel Trønderenergi AS, Trønderenergi vekst holding AS, Rosenvik AS, Thams innovasjon AS?

Befolkningsvekst?

- Hvordan få fart på boligbygging og framtidig befolkningsvekst?
- Stilles det for ambisiøse krav i område- og reguleringsplaner?
- Hvem skal ta økonomisk risiko for infrastruktur?

Behov for flere interkommunale samarbeidsløsninger?

- Hvilke gevinster og ulemper ser vi ved interkommunale samarbeidsløsninger?
- Har vi behov for flere interkommunale samarbeidsløsninger? Hvis ja, hvilke?

Struktur?

- Det er mange ulike strukturbegrep; organisasjons-, skole-, barnehage-, bolig-, politisk struktur, for å nevne noen.
- Kan strukturelle grep være en løsning for å sikre økonomisk bærekraft i Skaun kommune? Hvis ja, hvilke og hvordan?

Andre forhold?

- Er det andre forslag som kan bidra til økonomisk bærekraft?

SKAUN
KOMMUNE